

Journal of the Hellenic Veterinary Medical Society

Vol 26, No 2 (1975)

Υπεύθυνοι συμφώνως τῷ νόμῳ
ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
 Ἐπιστημονικὸν Σωματεῖον ἀνεγνωρισμένον, ἀριθ. ἀποφ. 5410 /19.2.1925 Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν.
 Πρόεδρος διὰ τὸ ἔτος 1975:
 Ἰωάννης Καρδούσης,
 Κηφισίας 56, Ἀθῆναι.
ΕΚΔΟΤΗΣ: Ἐκδίδεται ὑπὸ αἰρετῆς πανταμελοῦς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς (Σ.Ε.) μελῶν τῆς Ε.Κ.Ε.
ΥΠ/ΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ: Ὁ Πρόεδρος τῆς Σ.Ε. Δημήτριος Χ. Μπρόβας Πελοποννήσου 39, Ἀγ. Παρασκευῆ.
Μέλη Συν/κῆς Ἐπ.:
 Χ. Παππούς
 Γ. Ἀζωπῆς
 Κ.Χ. Σαταρίδης
 Μ. Μαστρογιάννη-Κορκολοπούλου
ΠΡΟΙΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
 Ἰορδάνης Α. Ὁρφανίδης
 Θεσσαίας 12 - Π. Φάληρον
ΤΟΠΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ: Ἀθῆναι
ΗΜΕΡ. ΤΥΠΩΣΕΩΣ: Νοέμβριος 1975

Ταξ. Διεύθυνσις:
 Ταχ. θυρίδα 546
 Κεντρικὸν Ταχυδρομεῖον
 Ἀθῆναι

Συνδρομίαι:
 Ἐτησίαι ἑσπερικῶν δρχ. 300
 Ἐτησίαι ἐξωτερικῶν » 450
 Ἐτησίαι φοιτητῶν ἡμεδαπῆς » 100
 Ἐτησίαι φοιτητῶν ἀλλοδαπῆς » 150
 Τιμὴ ἐκάστου τεύχους » 75

Address: P.O.B. 546
 Central Post Office
 Athens - Greece

Redaction: Dr. D.C. Brovas
 Peloponissou 39,
 Aghia Paraskevi-Attikis
 Greece

Subscription rates:
 (Foreign Countries)
 § U.S.A. 15 per year.

Δελτίον ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ
 ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β
 ΤΟΜΟΣ 26 Ἀπρίλιος - Ἰούνιος
 ΤΕΥΧΟΣ 2 1975

Bulletin OF THE HELLENIC VETERINARY MEDICAL SOCIETY

QUARTERLY
 SECOND PERIOD
 VOLUME 29 April - June
 No 2 1975

Ἐπιταγῆ καὶ ἐμβάσματα δέον ὅπως ἀποστέλλονται ἐπ' ὄνοματι κ. Ἰωάννου Καρβαλάκη Ἰνστιτούτου Ἀεθώδους Πυρετοῦ, Ἁγία Παρασκευῆ - Ἀττικῆς.

Ἡ ἐξέλιξις τῆς Κτηνιατρικῆς εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα (1833-1950)

I. ΚΑΡΑΒΑΛΑΚΗΣ

doi: [10.12681/jhvms.21191](https://doi.org/10.12681/jhvms.21191)

Copyright © 2019, I. ΚΑΡΑΒΑΛΑΚΗΣ

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

ΚΑΡΑΒΑΛΑΚΗΣ Ι. (2019). Ἡ ἐξέλιξις τῆς Κτηνιατρικῆς εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα (1833-1950). *Journal of the Hellenic Veterinary Medical Society*, 26(2), 90–95. <https://doi.org/10.12681/jhvms.21191>

**Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΗΣ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΕΛΛΑΔΑ
(1833 - 1950)**

Ὑπὸ
Ι. ΚΑΡΑΒΑΛΑΚΗ
Κτηνιάτρου

**L'EVOLUTION DE LA MEDECINE VETERINAIRE
EN GRECE MODERNE**

Par
JEAN KARAVALAKIS
Dr. Vétérinaire

Dans la préface de son étude historique, l'auteur remarque que malgré que la Médecine Vétérinaire en Grèce n'est plus à nos jours une science ignorée par le grand public, néanmoins son évolution est encore mal connue et son histoire reste à écrire. Il expose, ensuite, le plan général de son travail, comportant les chapitres suivants:

— Sources de bibliographie.

— Introduction avec un bref aperçu historique de l'insurrection hellénique de 1821 et une revue générale de l'évolution de la médecine vétérinaire chez les divers peuples à travers les âges.

— L'étude elle-même commence avec l'apparition en Grèce des premiers vétérinaires bavarois en 1833 et se termine avec la fondation de la Faculté Vétérinaire de Thessaloniki en 1950.

Elle se divise en trois parties et une annexe. Dans la première partie l'auteur étudie l'évolution de la médecine vétérinaire dans l'armée. Dans la deuxième il étudie l'évolution de la médecine vétérinaire civile et donne quelques renseignements sur la situation zoosanitaire de la Grèce pendant le siècle dernier et les mesures sanitaires prévues par la loi. Dans une troisième partie il donne l'évolution du service de contrôle des aliments d'origine animale, l'exercice de la profession libre et l'histoire de l'enseignement vétérinaire en Grèce.

En annexe il donne:

a) Des éléments sur l'organisation des services vétérinaires en Grèce avant son union avec la Grèce.

b) Des biographies des quelques vétérinaires grecs.

c) Une liste des ouvrages vétérinaires parus en Grèce depuis 1858 jusqu'à 1950.

En ce qui concerne les principales sources bibliographiques elles sont:

1) Le Journal Officiel du Gouvernement depuis 1833.

- 2) Divers articles vétérinaires publiés par les journaux et revues médicales depuis 1856 jusqu'à 1925 (bibliographie irrégulière).
- 3) Divers ouvrages vétérinaires.
- 4) Le Bulletin de la Société Vétérinaire Hellénique 1925 - 1950.
- 5) Procès verbaux des séances de la Société Vétérinaire Hellénique 1944 - 1950.
- 6) Les autres sources sont citées dans le chapitre spécial de bibliographie.

I. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Μέχρι και πρό ὀλίγων ἐτῶν ἡ Κτηνιατρική ἦτο μία ἄγνωστος σχεδὸν Ἐπιστήμη εἰς τὴν χώραν μας, ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἑλλήνων Κτηνιάτρων ἦτο ἀσήμαντος, τὸ δὲ ἔργον καὶ ἡ προσφορὰ αὐτῶν γενικῶς ἠγνοεῖτο.

Σήμερον ἡ ἀνωτέρω κατάστασις ἔχει ριζικῶς μεταβληθῆ. Ἡ Κτηνιατρική Ἐπιστήμη διδάσκεται εἰς τὰ Ἀνώτατα Ἑλληνικά Ἐκπαιδευτικά Ἰδρύματα, ὁ Κτηνιατρικὸς Κλάδος περιλαμβάνει εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ἑκατοντάδας ἐπιστημόνων ὑψηλῆς στάθμης, ἡ δὲ συμβολὴ αὐτῶν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν πρόοδον τῆς ἐπιστήμης τυγχάνει γενικῆς καὶ ἀνεπιφυλάκτου ἀναγνωρίσεως.

Ὡς ἐκ τούτου φρονοῦμεν ὅτι ἐπέστη ὁ καιρὸς διενεργεῖας ἱστορικῆς ἐρεῦνης ἥτις θὰ δώσῃ ἀπάντησιν εἰς σειρὰν ἐρωτημάτων σχετιζομένων μετὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς Κτηνιατρικῆς Ἐπιστήμης εἰς τὴν Νεωτέραν Ἑλλάδα.

Ποῖοι ὑπῆρξαν οἱ πρωτοπόροι ἐκεῖνοι κτηνίατροι, οἱ ὅποιοι ἐν μέσῳ μυρίων δυσχερειῶν καὶ ἀντιξοοτήτων, ἀντιμετωπίζοντες τὴν γενικὴν ἀδιαφορίαν, προκαταλήψεις καὶ ἄλλας δυσχερεῖας, εἰσήγαγον καὶ ἐθεμελίωσαν τὴν Κτηνιατρικὴν εἰς τὴν χώραν μας.

Κατὰ ποῖον τρόπον τὸ νεοσύστατον Ἑλληνικὸν Κράτος ἀντιμετώπισε τὰ Κτηνιατρικὰ Προβλήματα καὶ ποῖα μέτρα ἔλαβε διὰ τὴν ἐπίλυσιν τούτων;

Πῶς ἐδημιουργήθησαν καὶ πῶς ἐξελιχθησαν αἱ Κρατικαὶ Κτηνιατρικαὶ Ὑπηρεσίαι, αἱ ὅποιαι ἐπὶ ἓνα σχεδὸν αἰῶνα ὑπῆρξαν οἱ μοναδικοὶ φορεῖς τῆς Κτηνιατρικῆς Ἐπιστήμης εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα;

Ἴδου μερικὰ μόνον ἐρωτήματα εἰς τὰ ὅποια καλεῖται νὰ δώσῃ ἀπάντησιν ἡ ἱστορικὴ ἐρευνῶν.

Ἡ ἱστορία τῆς Κτηνιατρικῆς ἐν Ἑλλάδι ἀναμένει τὸν συγγραφέα της καὶ ἡ Ἑλληνικὴ βιβλιογραφία εἰς τὸ θέμα αὐτὸ παρουσιάζει σοβαρὸν κενόν.

Ἐπιθυμοῦντες νὰ συμβάλωμεν ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεών μας εἰς τὴν κάλυψιν τοῦ κενοῦ τούτου προβαίνομεν εἰς τὴν δημοσίευσιν τῆς παρούσης ἐργασίας μας.

Ἡ σειρὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἀκολουθήσωμεν κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ θεματός μας εἶναι ἡ ἑξῆς:

Μετὰ τὸν παρόντα πρόλογον θὰ ἀναφερθῶμεν δι' ὀλίγων εἰς τὰς κυριωτέρας πηγὰς ἐκ τῶν ὁποίων ἠντλήσαμεν στοιχεῖα καὶ ἐν συνεχείᾳ θὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ἔργου.

Αὕτη περιλαμβάνει ἐν σύντομον ἱστορικὸν σημεῖωμα ἐπὶ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος καὶ μίαν συνοπτικὴν ἐξέτασιν τῆς ἐξειδίξεως τῆς κτηνιατρικῆς εἰς τοὺς διαφόρους λαούς.

Ἡ κυρίως ἐργασία μας ἀρχίζει ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τῶν πρώτων κτηνιάτρων εἰς τὴν χώραν μας περὶ τὸ 1833 καὶ λήγει μὲ τὴν ἴδρυσιν τῆς Κτηνιατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης τὸ ἔτος 1950.

Δι' ἱστορικοὺς ἀλλὰ καὶ διὰ πρακτικοὺς λόγους θὰ ἐξετάσωμεν κεχωρισμένως τὴν ἐξέλιξιν πρῶτον τῆς στρατιωτικῆς καὶ ἐν συνεχείᾳ τῆς πολιτικῆς Κτηνιατρικῆς Ὑπηρεσίας.

Θὰ ἀκολουθήσῃ μία σύντομος περιγραφή τῶν μέτρων καταπολεμήσεως τῶν ἐπιζωοτιῶν τὰ ὅποια ἐφηρμόζοντο τὸν παρελθόντα αἰῶνα καὶ ἐπιζωοτολογικὰ τινὰ στοιχεῖα τῆς ἰδίας περιόδου.

Μετὰ ταῦτα θὰ ἐξετάσωμεν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἀστυκτηνιατρικῆς Ὑπηρεσίας καὶ τὴν ἄσκησιν τοῦ ἰδιωτικοῦ Κτηνιατρικοῦ ἐπαγγέλματος.

Θὰ ἀσχοληθῶμεν ἐν συνεχείᾳ μὲ τὸ ἱστορικὸν τῆς κτηνιατρικῆς ἐκπαίδευσεως εἰς τὴν χώραν μας καὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς Κτηνιατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Τέλος, θὰ δώσωμεν ὑπὸ μορφήν παραρτήματος στοιχεῖα τινὰ περὶ τῆς ὀργανώσεως τῆς Κτηνιατρικῆς Ὑπηρεσίας εἰς τὴν Κρητικὴν Πολιτείαν, Βιογραφικὰ σημεῖώματα Ἑλλήνων Κτηνιάτρων ὡς καὶ πίνακα κτηνιατρικῶν συγγραμμάτων ἐκδοθέντων μέχρι τοῦ ἔτους 1950 καὶ εὑρισκομένων σήμερον εἰς τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην.

Κλείοντες τὸν πρόλογόν μας παρακαλοῦμεν τοὺς ἀγαπητοὺς μας φίλους καὶ ἀναγνώστας νὰ κρίνουν μὲ ἐπιείκειαν τὴν ἐργασίαν μας καὶ νὰ συγχωρήσουν τὰς ἀτελείας καὶ τὰς ἀδυναμίας τῆς.

II. ΠΗΓΑΙ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ἡ βιβλιογραφία ἐπὶ τῆς ἱστορίας τῆς Κτηνιατρικῆς εἰς τὴν Νεωτέραν Ἑλλάδα, εἶναι σήμερον γενικῶς πτωχή, παρὰ τὴν δημοσίευσιν τελευταίως ἀξιολόγων τινῶν ἐργασιῶν.

Αἱ πηγαὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἠρύσθημεν στοιχεῖα κατὰ τὴν ἐκπόνησιν τῆς παρούσης, ὑπῆρξαν κατὰ σειρὰν σπουδαιότητος αἱ ἑξῆς:

A. Ἡ ἐφημερίς τῆς Κυβερνήσεως

Ἡ ἐφημερίς τῆς Κυβερνήσεως ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἐπὶ Ἀντιβασιλείας

εις Ναύπλιον τὴν 16/28 Φεβρουαρίου 1833 εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Γερμανικὴν γλῶσσαν. Ἐκ τῆς ἐνηλικιώσεως ὅμως τοῦ Ὀθωνος διεκόπη ἡ Γερμανικὴ ἔκδοσις. Τὰ πρῶτα ἔτη ἐξεδίδετο εἰς ἓν τεύχος τὸ ὁποῖον περιελάμβανε τοὺς Νόμους καὶ τὰ Δ/τα τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐν παραρτήματι διαφοροῦς πληροφορίας ἀφορώσας κυρίως εἰς διορισμοὺς καὶ μεταθέσεις Δημοσίων Ὑπαλλήλων καὶ Στρατιωτικῶν.

Ἀργότερον διεχωρίσθη εἰς τεύχη καὶ ἀπὸ τῆς 1-1-1918 ἡ Ἐφημερὶς τῆς Κυβερνήσεως ἐξεδίδετο εἰς τρία τεύχη καὶ ἐν παράρτημα.

Σήμερον αὕτη ἐμδίδεται εἰς τέσσαρα τμήματα, τὰ ἀποκαλούμενα τεύχη (Α, Β, Γ καὶ Δ) καὶ ἐν παράρτημα.

Ἡ ἐπίσημος αὕτη πηγὴ περιλαμβάνει πλῆθος πληροφοριῶν τὰς ὁποίας ἐχρησιμοποίησαμεν εἰς τὴν ἐργασίαν μας. Πρὸς τοῦτο ἤρευνήσαμεν συστηματικῶς ἅπαντας τοὺς τόμους τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἀπὸ τοῦ ἔτους 1833 μέχρι καὶ τοῦ ἔτους 1918, ὅποτε ἤρχισεν ἡ κατὰ τεύχη ἔκδοσις αὐτῆς.

Ἀπὸ τῆς χρονολογίας ταύτης καὶ μέχρι τοῦ ἔτους 1950, ἡ ἔρευνά μας περιορίσθη εἰς τὰ τεύχη 1ον καὶ 3ον, τὰ ὁποῖα περιεῖχον τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν πληροφοριῶν αἱ ὁποῖαι μᾶς ἐνδιέφερον.

Αἱ πληροφορίαι αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνονται εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως δύνανται νὰ θεωρηθοῦν γενικῶς ἀξιόπιστοι. Ἡ ἀνεξέλεγκτος ὅμως χρησιμοποίησις αὐτῶν πιθανὸν νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν συναγωγὴν ἐσφαλμένων συμπερασμάτων, δεδομένου ὅτι ἡ νομοθετικὴ πρόβλεψις ἑνὸς ἔργου δὲν συνεπάγεται πάντοτε καὶ τὴν πραγματοποίησιν τούτου.

Ὡς σχετικὸν παράδειγμα ἀναφέρομεν τὴν ἴδρυσιν τοῦ Κτηνιατρικοῦ Μικροβιολογικοῦ Ἐργαστηρίου Ἀθηνῶν, τὸ ὁποῖον ἐνῶ ἐνομοθετήθη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1911, ἐν τούτοις ἡ λειτουργία αὐτοῦ ἤρχισε μετὰ μίαν ὀλόκληρον.. δεκαετίαν τὸ ἔτος 1921.

Β. Τὰ Ἱατρικὰ περιοδικὰ τῆς περιόδου 1833 - 1925

Μέχρι τοῦ ἔτους 1925, ὅποτε ἐκυκλοφόρησε τὸ πρῶτον κτηνιατρικὸν περιοδικὸν εἰς τὴν χώραν μας (Δελτίον τῆς Ἑλληνικῆς Κτηνιατρικῆς Ἐταιρείας), τὰ κτηνιατρικὰ θέματα ἐφιλοξενοῦντο εἰς τὰ κυκλοφοροῦντα τότε Ἱατρικὰ περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας.

Ἡ προσφυγὴ μας ὅθεν εἰς αὐτὰ κατέστη ἀναγκαία, διὰ νὰ ἀντλήσωμεν ἐξ αὐτῶν πληροφορίας καὶ στοιχεῖα.

Ἡ ἔρευνά μας εἰς τὴν πηγὴν αὐτὴν δυστυχῶς ὑπῆρξε περιορισμένη, διότι ἡ προσιτὴ εἰς ἡμᾶς Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη δὲν διαθέτει πλήρη σειρὰν ἐξ αὐτῶν.

Παραθέτομεν κατωτέρω πίνακα τῶν ἱατρικῶν περιοδικῶν τὰ ὁποῖα ἠδυνήθημεν νὰ συμβουλευθῶμεν.

1. Περιοδικὸν «Ἀσκληπιός».
2. Περιοδικὸν «Ἱατρικὴ Μέλισσα», τόμοι ἐτῶν 1856, 1857, 1858, 1859.
3. «Ἱατρικὴ Ἐφημερίς ἐκδιδόμενη ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος», ἔτος 1858.
4. «Εβδομαδιαία ἱατρικὴ Ἐφημερίς», ἔτος 1884.
5. «Ἱατρικὴ Ἐφημερίς», Μηνιαῖον περιοδικόν. Ἀθῆναι, ἔτος 1895.
6. «Υγειονομικὸν Δελτίον τοῦ Ἱατροσυνηδρίου», Ἀθῆναι, ἔτη 1917 - 1919.

Γ. Διάφορα Κτηνιατρικὰ ἐγχειρίδια

Πρόκειται περὶ ἐγχειριδίων ἢ ἐκλαϊκευτικῶν φυλλαδίων, τὰ ὁποῖα ἐξεδόθησαν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1853 μέχρι τοῦ ἔτους 1950 καὶ τὰ ὁποῖα ἀνευρίσκονται εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην.

Ἡ μελέτη τῶν ἀνωτέρω παρουσιάζει ἐξαιρετικὸν ἐνδιαφέρον, διότι ὁ ἀναγνώστης δύναται, ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ ἀνεύρῃ εἰς αὐτὰ πλῆθος ἐνδιαφεροῦσῶν ἱστορικῶν πληροφοριῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ σχηματίσῃ μίαν εἰκόνα τῆς ὑφισταμένης τότε καταστάσεως ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως καὶ τῆς συντελεσθείσης ἔκτοτε προόδου.

Εἰς τὸ τέλος τῆς παρούσης ἐργασίας παρατίθεται πίναξ, περιλαμβάνων κατὰ χρονολογίαν ἐκδόσεως μέχρι τοῦ ἔτους 1950, ὅσα ἑλληνόγλωσσα βιβλία κτηνιατρικοῦ περιεχομένου διαθέτει σήμερον ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη Ἀθηνῶν.

Δ. Περιοδικὸν

«Δελτίον τῆς Ἑλληνικῆς Κτηνιατρικῆς Ἐταιρείας», Ἀθῆναι (Δ.Ε.Κ.Ε.)

Τὸ Δελτίον τῆς Ἑλληνικῆς Κτηνιατρικῆς Ἐταιρείας, ἐπίσημον ὄργανον τῆς μοναδικῆς Κτηνιατρικῆς Ἐπιστημονικῆς Ὄργανώσεως τῆς Χώρας μας, ἤρχισεν ἐκδιδόμενον ἀπὸ τῆς 15ης Ὀκτωβρίου 1926.

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς λειτουργίας τῆς Ἑλληνικῆς Κτηνιατρικῆς Ἐταιρείας (Ε.Κ.Ε.) ἡ ἔκδοσις τοῦ Δελτίου αὐτῆς δὲν ἦτο κανονικὴ λόγῳ οἰκονομικῶν δυσχερειῶν τοῦ ἐκδότη. Μὲ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου ἡ ἔκδοσις τούτου διεκόπη τελείως (τὸ τελευταῖον τεύχος ἐκυκλοφόρησε τὸν Μάρτιον τοῦ 1939) καὶ ἐπανάρχισε τὸ ἔτος 1950.

Ἡ κατὰ ἔτη καὶ τεύχη ἔκδοσις τοῦ Δελτίου τῆς Ε.Κ.Ε. ἔχει ὡς ἀκολούθως:

Α' Περίοδος (1926 - 1939)

Ἔτος 1926 ἐκυκλοφόρησαν 2 τεύχη ἀριθμούμενα 1, 2.

» 1927 Οὐδὲν τεύχος ἐκυκλοφόρησε

- » 1928 Ἐκυκλοφόρησεν 1 τεύχος
- » 1929 Οὐδέν τεύχος ἐκυκλοφόρησε
- » 1930 Ἐκυκλοφόρησεν 1 τεύχος
- » 1931 Οὐδέν τεύχος ἐκυκλοφόρησε
- » 1932 Ἐκυκλοφόρησεν 1 τεύχος
- » 1933 Ἐκυκλοφόρησαν 4 τεύχη 1, 2, 3, 4.
- » 1934 Ἐκυκλοφόρησαν 4 τεύχη 1, 2, 3, 4.
- » 1935 Ἐκυκλοφόρησαν 2 τεύχη 1, 2
- » 1936 Ἐκυκλοφόρησεν 1 τεύχος 1-4
- » 1937 Οὐδέν τεύχος ἐκυκλοφόρησε
- » 1938 Οὐδέν τεύχος ἐκυκλοφόρησε
- » 1939 Ἐκυκλοφόρησεν 1 τεύχος

Ἐκ τῆς ἀπορίας τοῦ 1933 τὸ Δελτίον τῆς Ε.Κ.Ε. ἐξεδίδετο μετὰ περιλήψεως τῶν ἐν αὐτῷ ἐργασιῶν εἰς τὴν Γαλλικὴν.

Β' Περίοδος (1950-)

Ἐκ τῆς ἀπορίας τοῦ 1950 τὸ Δελτίον τῆς Ε.Κ.Ε. εἰσέρχεται εἰς τὴν δευτέραν περίοδον τῆς ἐκδόσεώς του καὶ ἔκτοτε κυκλοφορεῖ κανονικῶς ἀνὰ τρίμηνον.

Εἰς τὸ Δελτίον τῆς Ε.Κ.Ε. ἐδημοσιεύοντο κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς κυκλοφορίας του κυρίως περιλήψεις τῶν Πρακτικῶν τῶν Ἐπιστημονικῶν συνεδριάσεων τῆς Ε.Κ.Ε. καὶ δευτερευόντως διάφοροι ἐπιστημονικαὶ ἐργασιαί.

Οὕτω τὸ περιοδικὸν τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν μοναδικὴν πηγὴν πληροφοριῶν τῆς ἐπιστημονικῆς δραστηριότητος τοῦ Κλάδου μας, μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Ἀρχείου τῆς Ε.Κ.Ε. κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κατοχῆς.

Ὡς εἶναι εὐνόητον, τὸ «Δελτίον τῆς Ε.Κ.Ε.» ἀπετέλεσε σημαντικὴν πηγὴν πληροφοριῶν κατὰ τὴν συγγραφὴν τῆς παρούσης ἐργασίας.

Ε. Πρακτικὰ Ἐπιστημονικῶν Συνεδριάσεων τῆς Ε.Κ.Ε. περιόδου 1944 - 1950

Τὰ Πρακτικὰ συνεδριάσεων τῆς Ε.Κ.Ε. τῆς περιόδου 1944 - 1950 ἀποτελοῦν ἀξιόλογον πηγὴν πληροφοριῶν τῆς Κτηνιατρικῆς δραστηριότητος κατὰ τὴν παραγμένην μεταπελευθερωτικὴν περίοδον τῆς χώρας.

ΣΤ. Λοίπαι πηγαί

Διὰ τὰς λοιπὰς πηγὰς τὰς ὁποίας ἐχρησιμοποιήσαμεν δὲν ἐπεκτεινόμεθα ἐνταῦθα.

Αὗται ἀναφέρονται εἰς τὸ οἰκεῖον κεφάλαιον τῆς Βιβλιογραφίας.